

ಬೆಂಗಳೂರು ನಗರದ ಕಥಾ ಕೀರ್ತನಕಾರರು-ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನ

ಸುಧಾ ಎಲ್.¹

ಪೀಠಿಕೆ

ಉದ್ಯಾನ ನಗರಿಯಾದ ಬೆಂಗಳೂರು ಇಂದು ಕಾಸ್ಮೋಪಾಲಿಟನ್ ನಗರವಾಗಿ ಅತಿ ವೇಗವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾ ವಿಶ್ವದಲ್ಲೇ ಗಮನ ಸೆಳೆಯುತ್ತಿದೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ, ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಪ್ರಗತಿ ಹೊಂದುತ್ತಾ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ, ತಾಂತ್ರಿಕ, ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಸಂಗೀತ, ನಾಟಕ, ನೃತ್ಯ, ಶಿಲ್ಪಕಲೆ, ಸಿನಿಮಾ ಇನ್ನಿತರೆ ರಂಗ ಕಲಾವಿದರು ಸಹ ಬದುಕು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಲು ರಾಜಧಾನಿ ಬೆಂಗಳೂರು ಆಶ್ರಯ ತಾಣವಾಗಿದೆ.

ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ರವೀಂದ್ರ ಕಲಾ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಆವರಣದಲ್ಲಿರುವ ಕನ್ನಡ ಭವನದಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಅಕಾಡೆಮಿಗಳು ಕನ್ನಡದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಚಾರಗೊಳಿಸಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸುವಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರತವಾಗಿವೆ. ಕನ್ನಡ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇಲಾಖೆಯ ಸಹಕಾರದಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಹತ್ತು(ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ) ಅಕಾಡೆಮಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಗೀತ ಮತ್ತು ನೃತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿಯೂ ಕೂಡ ಒಂದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂಗೀತ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂಸ್ತಾನಿ, ಕರ್ನಾಟಕ, ಸುಗಮ ಸಂಗೀತವಿದ್ದು, ನೃತ್ಯ, ಕಥಾ ಕೀರ್ತನ ಹಾಗೂ ಗಮಕಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ.

ಕಥಾ ಕೀರ್ತನ ಅಥವಾ ಹರಿಕಥೆ ಎಂಬುದು ಒಂದು ಪುರಾತನ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಕಲೆ. ಇದು ಕಥಾ ವಸ್ತುವನ್ನು ಅದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾದ ಹಾಡು(ಗೀತೆ), ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಸಂಗೀತವನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಒಳಗೊಂಡ ಮಿಶ್ರಣ ಕಲೆ 'ಚಿದಾನಂದ ಮೂರ್ತಿಯವರ ಹರಿಕಥೆಯ ಹುಟ್ಟು ಮತ್ತು ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುವಂತೆ 'ಶುದ್ಧ ದೇಶೀಯೂ ಅಲ್ಲದ ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದ ಶಿಷ್ಟವೂ ಅಲ್ಲದ ಅರೆ-ಜಾನಪದ ಕಲೆ' ಎಂದಿದ್ದಾರೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಕೀರ್ತನಕಾರ ಮತ್ತು ಕೇಳುಗ ಇಬ್ಬರೂ ಮುಖ್ಯ ಶ್ರೋತೃಗಳ ಮನ ಮುಟ್ಟುವಂತೆ ಕೀರ್ತನಕಾರ ತಾವು ಆರಿಸಿಕೊಂಡ ವಸ್ತು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ತಲುಪಿಸ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಕಥನಕಾರನು ಕಥೆಯನ್ನು ಪ್ರಸ್ತುತಪಡಿಸಲು ಗಾದೆಗಳು, ಶ್ಲೋಕಗಳು, ಉಪಮೆಗಳು, ಸಣ್ಣಸಣ್ಣ ಉಪಕಥೆಗಳು, ಪೂರಕ ಹಾಡುಗಳು, ಹಾಸ್ಯ ತುಣುಕುಗಳು ಹೀಗೆ ಕಥಾರಂಜನೆಗೆ ಪೂರಕವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕೇಳುಗರನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸುವ ಹಾಗೆ ಕಥೆ ನಿರೂಪಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

¹ ಸಂಶೋಧನಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ, ಇತಿಹಾಸ ಮತ್ತು ಪುರಾತತ್ವ ಅಧ್ಯಯನ ಮತ್ತು ಸಂಶೋಧನಾ ವಿಭಾಗ, ತುಮಕೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ, ತುಮಕೂರು.

ಬೆಂಗಳೂರು ನಗರದ ಆಯ್ದ ಕಥಾ ಕೀರ್ತನಕಾರರ ಕಿರು ಪರಿಚಯ

ಬೆಂಗಳೂರು ನಗರದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಕಥಾ ಕೀರ್ತನಕಾರರಿದ್ದು ಪ್ರಮುಖ ಕೀರ್ತನಕಾರರ ಕಿರು ಪರಿಚಯವನ್ನು ಪ್ರಸ್ತುತ ಲೇಖನವು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ.

ಹರಿಕಥೆಯ ಸತ್ಪುರುಷ ಕೃಷ್ಣ ಭಾಗವತರ

1898 ರಲ್ಲಿ ಮಲೆನಾಡಿನ ಸೊರಬ-ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ತಂದೆ ಕೃಷ್ಣಾಪುರಂ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಅಯ್ಯಾರ್, ತಾಯಿ ಪಾರ್ವತಮ್ಮರವರು ನಂತರ ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಇಂಪೀರಿಯಲ್ ಡೈರಿ ಫಾರಂನಲ್ಲಿ ಉದ್ಯೋಗ ಸೇರಿದರು. ನಂತರ 1925ರಲ್ಲಿ ಮಾನಾ ಮಧರೆ ದಾಸರಿಂದ ಹರಿಕಥೆ ಕಲಿಕೆ ನಂತರ ಮಲ್ಲೇಶ್ವರಂ, ಚಾಮರಾಜಪೇಟೆಗಳಲ್ಲಿ ರಾಮೋತ್ಸವದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹರಿಕಥಾ ಪ್ರವಚನಗಳು ತದನಂತರ ಚಾಮರಾಜಪೇಟೆ ರಾಮಾಸೇವಾ ಮಂಡಲಿಯಲ್ಲಿ ಸಕ್ರಿಯ ಸದಸ್ಯರಾಗಿದ್ದು, ಬೆಂಗಳೂರು ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠದಲ್ಲಿ ಕಥಾಕೀರ್ತನ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ನಡೆಯುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಂಡರು. ಬೆಂಗಳೂರು ಶಂಕರಮಠದಲ್ಲಿ 1945 ರಿಂದ ಸುಮಾರು ಹತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಕಥಾ ಕೀರ್ತನೆಯನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಟ್ಟರು. ಚಾಮರಾಜಪೇಟೆ ಐದನೇ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿರುವ ರಾಮಮಂದಿರವನ್ನು 1954ರಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣ ಭಾಗವತರು ಸಜ್ಜನ ದಾನಿಗಳಿಂದ ಹಣ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಕಟ್ಟಿದ್ದು. ಅಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ನಡೆಯುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಂಡರೂ ಸಹ ಇವರ ಜೀವಿತಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ರಾಮಮಂದಿರ ಬೇರೆಯವರ ಕೈ ಸೇರಿದ್ದು ಅತ್ಯಂತ ನೋವಿನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತು. ಗುಂಡಪ್ಪನವರ ಉಪಕಾರದಿಂದ ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ 500ರೂಗಳ ಪಿಂಚಣಿ ಹಣ ಭಾಗವತರ ಕೊನೆಯ ದಿನಗಳವರೆಗೂ ಬಂದು 1988 ಜೂನ್ 2 ರಂದು ನಿಧನರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಇಂದಿಗೂ ಚಾಮರಾಜಪೇಟೆ ಶ್ರೀರಾಮ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮೋತ್ಸವವನ್ನು ತಿಂಗಳುಗಟ್ಟಲೆ ಅದ್ದೂರಿಯಿಂದ ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಕೀರ್ತನ ಕೇಸರಿ ಪದ್ಮಶ್ರೀ ಬಿ.ಶಿವಮೂರ್ತಿಶಾಸ್ತ್ರೀಗಳು

ಪಂಡಿತ ಶಿವಮೂರ್ತಿಶಾಸ್ತ್ರೀಗಳು ಹರಿಕಥಾ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೆಸರು ಮಾಡಿದವರು. 1905ರ ಪೆಬ್ರುವರಿ 23 ರಲ್ಲಿ ತುಮಕೂರಿನಲ್ಲಿ (ಹುಲಕುಂಟೆ ಮಠ) ಬಸವಯ್ಯಶಾಸ್ತ್ರೀ ಹಾಗೂ ನೀಲಮ್ಮ ದಂಪತಿಗಳು ಜನಿಸಿದರು. ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲಾ ಶಿಕ್ಷಕರಾಗಿದ್ದ ಇವರು ನಂತರದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ವೃತ್ತಿಗೆ ರಾಜೀನಾಮೆ ನೀಡಿ ಕುಪ್ಪಯ್ಯ ಶಾಸ್ತ್ರೀಗಳನ್ನು ಕಥಾಕೀರ್ತನಕ್ಕೆ ಗುರುವಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರು. ವಚನಗಳನ್ನು ಕಥಾಕೀರ್ತನಕ್ಕೆ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡು ಪ್ರಸ್ತುತ ಪಡಿಸುವುದು. 'ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಜಯ' ಎಂಬ ತಮ್ಮ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ಏಕೀಕರಣವನ್ನು ಗುರಿಯಾಗಿಸಿ ಕೊಂಡು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದು ವಿಶೇಷ. ರೇಡಿಯೋ ಕಲಾವಿದರಾಗಿಯೂ ಕೆಲಸ ನಿರ್ವಹಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಚಾಮರಾಜ ಒಡೆಯರ್‌ರವರಿಂದ ಪಂಡಿತರತ್ನ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗೆ ಭಾಜನರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅನೇಕ ಪತ್ರಿಕೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿದ್ದು ಸಾಮಾಜಿಕ ಕೆಲಸಗಳಿಗಾಗಿ 1966ರಲ್ಲಿ "ಪದ್ಮಶ್ರೀ" ಪ್ರಶಸ್ತಿಗೆ ಪುರಸ್ಕೃತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇದರೊಂದಿಗೆ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯೋತ್ಸವ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ಧಾರವಾಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಗೌರವ ಡಾಕ್ಟರೇಟ್ ಪದವಿಯನ್ನು ಕೂಡ ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಸಾಧನೆಗಳ ನಡುವೆ ಶ್ರೀಯುತರು 1976ರ ಜನವರಿ 15ರಂದು ನಿಧನರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಬಿ.ಡಿ ಜತ್ತಿಯವರ ಸಹಕಾರದಿಂದ ಬಸವೇಶ್ವರ ಸರ್ಕಲ್‌ನ ಹತ್ತಿರದ ಬಸವ ಭವನದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಯುತರ ಸಮಗ್ರ ಬರಹಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಡಲಾಗಿದೆ.

ಕೀರ್ತನ ಕೇಸರಿ ಆರ್. ಗುರುರಾಜುಲು ನಾಯ್ಡು

1934ರಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರಲ್ಲಿ ಜನನ. ತಂದೆ ರಾಮಸ್ವಾಮಿ ನಾಯ್ಡು. ಇವರ ಮೊದಲ ಹೆಸರು ಅರುಣಕುಮಾರ್. ತಂದೆಯ ಇವರಿಗೆ ಹರಿಕಥಾ ಗುರುಗಳು. ಲೋಯರ್ ಸೆಕೆಂಡರಿವರೆಗೆ ಮಾತ್ರ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದ ಇವರು ಸಂಗೀತ, ಕಥಾ ಕೀರ್ತನೆ, ನಾಟಕ ಹಾಗೂ ಸಿನಿಮಾ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಸರು ಗಳಿಸಿದವರು. ಇವರ ವಿಶೇಷವೆಂದರೆ ಸರಳ ಭಾಷೆ, ಒಳ್ಳೆಯ ಧ್ವನಿ ಏರಿಳಿತಗಳು ಹಾಗೂ ನಾಟಕ ಶೈಲಿಯನ್ನು ರೂಢಿಸಿಕೊಂಡು ಕಥೆ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರು. ರೇಡಿಯೋ ಕಲಾವಿದರಾಗಿ ಕೆಲಸ ನಿರ್ವಹಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಕ್ಯಾಸೆಟ್ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಹರಿಕಥಾ ಕ್ಯಾಸೆಟ್‌ಗಳ ಮೂಲಕ ಕ್ರಾಂತಿಯನ್ನೇ ಮಾಡಿದವರು. ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಬಳೇಪೇಟೆಯ ನಿವಾಸಿಯಾಗಿದ್ದು, ಈಗಲೂ ಇವರ ಇಬ್ಬರು ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಶ್ರೀಮತಿ ಶೋಭಾನಾಯ್ಡು ಹಾಗೂ ಶ್ರೀಮತಿ ಶೀಲಾ ನಾಯ್ಡು ಅವರು ಕಥಾ ಕೀರ್ತನ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಗಳಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. 1985ರಲ್ಲಿ ನಿಧನರಾದ ಶ್ರಿಯುತರ ನೆನಪಿಗಾಗಿ ಜನದಟ್ಟಣೆ ಇರುವ ನವರಂಗ(ಓಕಳಿಪುರಂ) ವೃತ್ತಕ್ಕೆ ಅರುಣಕುಮಾರ್ ವೃತ್ತ ಎಂದು ನಾಮಕರಣ ಮಾಡಿ ಬೆಂಗಳೂರು ಮಹಾನಗರ ಪಾಲಿಕೆ ಗೌರವಿಸಿದೆ. ಇವರಿಗೆ ಅಪಾರ ಶಿಷ್ಯ ವೃಂದವಿದ್ದು ಪ್ರಖ್ಯಾತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇಂದಿಗೆ ಹರಿಕಥೆ ಕಲಿಯುವವರಿಗೂ ಸಹ ಶ್ರೀ ಗುರುರಾಜು ನಾಯ್ಡುರವರ ಕ್ಯಾಸೆಟ್ ಯೂಟ್ಯೂಬ್‌ಗಳೇ ಪ್ರೇರಕವಾಗಿವೆ.

ನಾಡೋಜ ಸಂತ ಭದ್ರಗಿರಿ ಅಚ್ಚುತದಾಸರು.

ಉಡುಪಿಯ ಭದ್ರಗಿರಿಯಲ್ಲಿ 1932ರಲ್ಲಿ ಜನನ. ತಂದೆ ಶ್ರೀ ವೆಂಕಟರಮಣ ಪೈ, ತಾಯಿ-ರುಕ್ಕುಣಮ್ಮ ಕಥಾಕೀರ್ತನ ಗುರುಗಳು ಶ್ರೀ ಸುಧೀಂದ್ರ ತೀರ್ಥರು ಲೋಯರ್ ಸೆಕೆಂಡರಿವರೆಗೆ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿರುವ ಇವರು ಬೆಂಗಳೂರಿನ ರಾಜಾಜಿನಗರದಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿದ್ದರು. ಹರಿಕಥೆ ಭಜನೆ ಪ್ರವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಪುರಾಣ, ಭಾಗವತ, ರಾಮಾಯಣ, ಮಹಾಭಾರತದ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಮಾಸಿಕ, ಸಪ್ತಾಹ, ದಶಕ, ಪಾಕ್ಷಿಕ ಹೀಗೆ ತಿಂಗಳುಗಟ್ಟಲೇ, ವರ್ಷಗಟ್ಟಲೇ ಒಂದೇ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೀಗೆ ಜಯಲಕ್ಷ್ಮೀ ಎಂಬುವವರು ತಿಂಗಳುಗಟ್ಟಲೇ ದಾಸರ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಪ್ರಭಾವಿತರಾಗಿ ರಾಜಾಜಿನಗರದ ತಮ್ಮ ಐದು ಎಕರೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ದಾಸಾಶ್ರಮದ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಾಗಿ ದಾನ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. 1961 ಅಕ್ಟೋಬರ್‌ನಲ್ಲಿ ದಾಸಾಶ್ರಮದ ಉದ್ಘಾಟನೆಯಾಗಿ ಕಥಾ ಕೀರ್ತನ, ಭಜನೆ, ಸಂಗೀತ ತರಗತಿಗಳು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ, ಡಿಪ್ಲಮೋ ಕೋರ್ಸ್‌ಗಳೂ ಸಹ ನಡೆಯುತ್ತವೆ. 'ದಾಸವಾಣಿ' ಎಂಬ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಸಹ ಇವರು ಹೊರತಂದಿದ್ದರು, ಆದರೆ ಕಾರಣಾಂತರಗಳಿಂದ ಇಂದು ಎಲ್ಲಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಿಂತು ಹೋಗಿವೆ. ಇವರಿಗೆ ಸಂತ ಪುರಂದರ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ಕರ್ನಾಟಕರಾಜ್ಯೋತ್ಸವ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ಕರ್ನಾಟಕ ಕಲಾಶ್ರೀ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳು ದೊರೆತಿವೆ. "ಹರಿಕಥಾಮೃತಸಾರ ಶ್ರೀಮದ್ಭಾವತ" ಮೂರು ಸಂಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಹೊರತಂದಿದ್ದಾರೆ. ಶ್ರೀಯುತರು 2014ರಲ್ಲಿ ದೈವಾಧೀನರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಭದ್ರಗಿರಿ ಕೇಶವ ದಾಸರು

ಶ್ರೀಯುತರು 1994ರಲ್ಲಿ ಜನಸಿ ಎಲ್.ಎಲ್.ಬಿ ಓದಿ ವಕೀಲರಾಗಿದ್ದರು. ಇವರು ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ಕಥಾ ಕೀರ್ತನ ರಂಗಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. 48 ಸಾರಿ ವಿದೇಶಗಳಿಗೆ ತೆರಳಿ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮವನ್ನು ಪ್ರಸಾರ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ದಾನಿಗಳಿಂದ ಪಡೆದ ನೆಲಮಂಗಲದ ಅರಿಶಿನಕುಂಟೆಯಲ್ಲಿ 'ವಿಶ್ವಶಾಂತಿ ಆಶ್ರಮವನ್ನು' ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಇವರು ಹಿಡ್ಸನ್ ಚಲೇಜಾವ್ ಚಳುವಳಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಂತರ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಲಾವಿದರಾಗಿ ಮಾನ್ಯತೆ ಪಡೆದು 1996ರಲ್ಲಿ ನಿಧನರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇವರ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ತಮ್ಮ ಭದ್ರಗಿರಿ ಸರ್ವೋತ್ತಮ ದಾಸರು ಮಲ್ಲೇಶ್ವರದ ನಿವಾಸಿ. ಕರ್ನಾಟಕ ಕಲಾಶ್ರೀ ಪುರಸ್ಕೃತರಾಗಿದ್ದು, ಹಲವಾರು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದು, ಈಗಲೂ ಕೂಡ ಕಲಾಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಕಲಾ ಕ್ಷೇತ್ರದ ತಪಸ್ವಿ ಟಿ.ವಿ ಗೋಪಿನಾಥ ದಾಸರು

ಇವರು 1914 ಜೂನ್ 20 ರಂದು ವೆಂಕಣ್ಣ ದಾಸರು ಮತ್ತು ಭಾಗೀರಥಮ್ಮರವರ ಸುಪುತ್ರರಾಗಿ ಜನಿಸಿದರು. ಇವರಿಗೆ ತಂದೆಯೇ ಗುರುಗಳು. ವೀಣೆ ಮತ್ತು ಸಂಗೀತದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ಹೊಂದಿದ್ದ ಇವರು ಸಂಗೀತ ಶಿಕ್ಷಕರಾಗಿ ಆರ್ಯ ಬಾಲಿಕಾ ಶಾಲೆ ಬೆಂಗಳೂರಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ನಿರ್ವಹಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಪುಣ್ಯಕೋಟಿ ಮತ್ತು ಸಿಂಡ್ರೆಲಾ ಇವರ ಸ್ವರಚಿತ ಕಥಾ ಕೀರ್ತನೆಗಳು. ಮುಂದೆ ಪ್ರಭಾತ್ ಕಂಪನಿಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ನಂತರ ಅದು ಪ್ರಭಾತ್ ಶಿಶುವಿಹಾರ, ಪ್ರಭಾತ್‌ಶಾಲೆ, ಸಿನಿಮಾ, ಆಡಿಯೋ ಮತ್ತು ವಿಡಿಯೋ ಕಂಪನಿಯಾಗಿ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಹೊಂದಿದೆ. ಸಿಂಗಪೂರ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಗೌರವಾನ್ವಿತ ಡಾಕ್ಟರೇಟ್ ನೀಡಿ ಗೌರವಿಸಿದೆ. ಕಲಾಚಂದ್ರಿಕಾ ಎಂಬ ಬಿರುದು ಇವರಿಗಿತ್ತು. ಚಾಮರಾಜ ಒಡೆಯರೊಂದಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದ ಇವರು ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಚಾಮರಾಜಪೇಟೆಯ ಕಲಾಚಂದ್ರಿಕ ನಿಲಯದಲ್ಲಿ ಇವರ ಮಕ್ಕಳು ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳೂ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಕ್ರಿಯರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಸೋಸಲೆ ನಾರಾಯಣ ದಾಸರು

ರಾಜಾಜಿನಗರ 2ನೇ ಸ್ಟ್ರೀಟ್, ಸುಬ್ರಮಣ್ಯನಗರದವರಾದ ಇವರು 92 ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಬಾಳಿದವರು. ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಮಾದ್ವ ಮಠ, ವ್ಯಾಸರಾಜ ಮಠ, ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠ ಮತ್ತು ಹಳೇ ಸುಲ್ತಾನ ಪೇಟೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ರೇಡಿಯೋ ಕಲಾವಿದರಾಗಿ ಸಾಕಷ್ಟು ವರ್ಷ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸಂಗೀತ ನೃತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿಯು ಇವರಿಗೆ 'ಕರ್ನಾಟಕ ಕಲಾತಿಲಕ' ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ನೀಡಿ ಗೌರವಿಸಿದೆ. ಇವರ ಮಗ ಎನ್. ಸುರೇಶ್ ಪ್ರಖ್ಯಾತ ಕಥಾಕೀರ್ತನಕಾರ ಹಾಗೂ ಸಮಾಜ ಸೇವಾಕರ್ತರಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಟಿ.ಕೆ ವೇಣು ಗೋಪಾಲ ದಾಸರು

ಚಾಮರಾಜಪೇಟೆ ನಿವಾಸಿ 1900 ರಿಂದ 1996ರ ವರೆಗಿನ ಕಾಲ ಲೋಯರ್ ಸೆಕೆಂಡರಿ ವಿಧ್ಯಾಭ್ಯಾಸ. 1946-47ರಲ್ಲಿ ಕರ್ಪೂರ್ನಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆ. ಜೀವಿತಾವಧಿಯವರೆಗೂ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ 375 ರೂಗಳು, ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ 500ರೂಗಳ ಮಾಸಾಶನವನ್ನು ಪಡೆದವರು. 1967ರಲ್ಲಿ "ಬೆಂಗಳೂರು

ಕೀರ್ತನ ಕಂಠೀರವ” ಎಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಪಡೆದವರು. 1971ರಲ್ಲಿ ಕೀರ್ತನಲಂಕಾರ 1987ರಲ್ಲಿ ದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯ ನಿಧಿ ಎಂಬ ಬಿರುದುಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ.

ಲಕ್ಷ್ಮಣದಾಸ್ ವೇಲಣ್‌ಕರ್:

ಅಕ್ಟೋಬರ್ 23, 1939ರಲ್ಲಿ ಮಂಗಳೂರು ಜಿಲ್ಲೆ, ಬೆಳ್ತಂಗಡಿ ತಾಲೂಕಿನ ಹತ್ಯಡ್ಡ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರು. ತಂದೆ-ಕೃಷ್ಣಗಣೇಶ್, ತಾಯಿ-ರುಕ್ಮಿಣಿಬಾಯಿ, 1961ರಲ್ಲಿ ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಮೊದಲ ಗುರು ಗಮಕಿ ರಾಮಕೃಷ್ಣರಾವ್ ನಂತರ ಭದ್ರಗಿರಿ ಅಚ್ಯುತದಾಸರಲ್ಲಿ ಶಿಷ್ಯ ವೃತ್ತಿ ದಾಸಾಶ್ರಮ(ರಾಜಾಜಿನಗರ)ದಲ್ಲಿ ನಿರಂತರ ಅಭ್ಯಾಸ. ದಾಸವಾಣಿ ಮಾಸ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಸಂಪಾದಕರು. ಸಾಧು ಸಂತರ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಇವರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಆಸಕ್ತಿ. ಇವರ **ಕಥಾಕೀರ್ತನ ಪೂರ್ವರಂಗ ಮತ್ತು ಕಥಾಕೀರ್ತನ ಕಲೆ** ಎಂಬ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಸಂಗೀತ ಮತ್ತು ನೃತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿಯು ಪ್ರಕಟಿಸಿದೆ. ಇವರು 80ಕ್ಕೂ ಮಿಗಿಲಾದ ಕನ್ನಡ ಅನುವಾದವನ್ನು ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಮರಾಠಿ, ಹಿಂದಿ, ಸಂಸ್ಕೃತದ ಅನೇಕ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಅನುವಾದಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವರ ಇನ್ನೊಂದು ಪುಸ್ತಕ **ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತ ಪ್ರವಚನ**. ಇದರೊಂದಿಗೆ ಅನೇಕ ಮಠ ಮಾನ್ಯಗಳ ಪ್ರಶಸ್ತಿ. 'ಕರ್ನಾಟಕ ಕಲಾಶ್ರೀ' ಪ್ರಶಸ್ತಿಗೆ ಭಾಜನರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಮಲ್ಲೇಶ್ವರಂ ನಿವಾಸಿಯಾದ ಇವರು ಷಡ್ಜ ಕೇಂದ್ರದ ಮೂಲಕ ಇಂದಿಗೂ ಸಕ್ರಿಯರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇವರ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಕೂಡ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಥಾಕೀರ್ತನೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಉಪಸಂಹಾರ:

ಅನ್ಯಭಾಷಿಗರ ನಗರಿ, ನಿದ್ರಿಸದ ನಗರಿ, ಆಧುನಿಕ ನಗರಿ ಎಂದೆಲ್ಲಾ ಕರೆಸಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಮಹಾನಗರಿ ತನ್ನ ಬೇರುಗಳನ್ನು, ಸೂಕ್ಷ್ಮಸಂವೇದನೆಗಳನ್ನು ಮರೆತಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಈ ಅಧ್ಯಯನದಿಂದ ತಿಳಿದು ಬಂದಿದೆ. 'ಹರಿಕಥಾ ಶ್ರವಣ ಮಾಡೋ! ಪಥ ವೈಕುಂಠಕಿದು ನೋಡೋ' ಎಂಬ ಪುರಂದರದಾಸರ ಕೀರ್ತನೆಯಂತೆ ಆಯ್ದ ಸ್ಥಳಗಳಾದ ಜಯನಗರ, 9ನೇ ಬ್ಲಾಕ್‌ನ, ರಾಗೀಗುಡಿ ಆಂಜನೇಯ ದೇವಾಲಯ, ಮಲ್ಲೇಶ್ವರಂನ ಸಂಗೀತ ಸಭಾ, 8ನೇ ಕ್ರಾಸ್‌ನ ಕನ್ನಿಕಾ ಪರಮೇಶ್ವರಿ ದೇವಾಲಯ, ಸಜ್ಜನ ರಾವ್ ಸರ್ಕಲ್‌ನ ಕನ್ನಿಕಾ ಪರಮೇಶ್ವರಿ ದೇವಾಲಯ, ಚಾಮರಾಜಪೇಟೆ ಐದನೇ ಮುಖ್ಯರಸ್ತೆಯ ಶ್ರೀ ರಾಮಮಂದಿರ, ಮಾಗಡಿ ರೋಡ್‌ನ ಪೋಲಿಸ್ ಠಾಣೆ ಸಮೀಪದ ಶ್ರೀ ರಾಘವೇಂದ್ರ ಸ್ವಾಮಿ ಮಠ, ವಿಜಯನಗರದ ಆದಿಚುಂಚನಗಿರಿ ಶಾಖಾಮಠ, ಶೇಷಾದ್ರಿಪುರಂನ ದೇವಾಲಯಗಳು, ಯಶವಂತಪುರದ ರೆಡ್ಡಿ ಕಾಲೋನಿ ಅಲ್ಲದೆ ಎಲ್ಲಾ ಶನಿಮಹಾತ್ಮ ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿಕಥಾ ಪಠಣ/ಹರಿಕಥಾ ಶ್ರವಣಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಲೇ ಇವೆ. ಎಲ್ಲಾ ಕಾಲ ಮಾನಕ್ಕೂ ಕಥೆ ಮತ್ತು ಕೀರ್ತನೆಗಳು ಮಾನವನಿಗೆ ಚೈತನ್ಯ ನೀಡುವಂತಹ ಶಕ್ತಿಗಳಾಗಿವೆ. ಹರಿಕಥೆ ಎಂಬುದು ಒಂದು ಉನ್ನತ ಮಟ್ಟದ ಧಾರ್ಮಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ಶೈಕ್ಷಣಿಕ, ಕೌಟುಂಬಿಕ, ಸ್ನೇಹ ಸೌಹಾರ್ದ ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಆಡು ಮುಟ್ಟದ ಸೊಪ್ಪಿಲ್ಲ ಎಂಬಂತೆ ನೈತಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸುವಲ್ಲಿ ತನ್ನದೇ ಆದ ಕೊಡುಗೆಗಳನ್ನು ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ನೀಡುತ್ತಾ ಬಂದಿದೆ. ಈ ಕಲಾವಿದರ ಜೀವನವೇ ಒಂದು ಪಾಠವಾಗಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಗತಿಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿಸಿ ಕೊಂಡಿರುವುದೂ ಸಹ ಈ ಅಧ್ಯಯನದಿಂದ ತಿಳಿದಿದೆ. ಆದರೆ ಬಹು ಮಾಧ್ಯಮಗಳ ಪ್ರಭಾವದಿಂದಾಗಿ ಈ ಕಲೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಚಾರ ದೊರೆಯದೆ ಇರುವುದು ಇಂದಿನ ಹಿನ್ನಡೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ.

ಎಷ್ಟೋ ಕಲಾವಿದರ ಲಕ್ಷಾಂತರ ಬರಹಗಳು, ಕೆಲಸ ಕಾರ್ಯಗಳು ಇನ್ನೂ ಮುದ್ರಣ ಭಾಗ್ಯವನ್ನು ಸಹ ಕಾಣದಿರುವುದು ವಿಪರ್ಯಾಸ, ಆ ನಿಟ್ಟಿನ ಕೆಲಸಗಳು ಆಗಬೇಕಿದೆ. ಆ ಮೂಲಕ ಕಲಾವಿದರನ್ನು ಗೌರವಿಸುವ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲರ ಸಹಕಾರದ ಅಗತ್ಯವಿದೆ.

ಪರಾಮರ್ಶನಾ ಗ್ರಂಥಗಳು

- ಚಿದಾನಂದ ಮೂರ್ತಿ ಎಂ. ಜನ-ಜನಪದ-ಜಾನಪದ (ಸಂ-3) “ಹರಿಕಥೆಯ ಉಗಮ”, ಸ್ವಪ್ನಾ ಬುಕ್ ಹೌಸ್, ಬೆಂಗಳೂರು.
- ವೆಂಕಟರಾಂ (ಸಂ) (2004). ಕಲಾಚೇತನ್. ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಗೀತ ನೃತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ, ಬೆಂಗಳೂರು.
- ತೋಟದ ಬಿ.ಪಿ. (2009). ಪದ್ಮಶ್ರೀ ಡಾ. ಬಿ. ಶಿವಮೂರ್ತಿಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳ ಬದುಕು-ಬರಹ. ಬಸವ ಸಮಿತಿ, ಬೆಂಗಳೂರು.
- ಸತ್ಯನಾರಾಯಣ ಎಂ.ಆರ್. (1999), ಕೀರ್ತನ ಕೇಸರಿ ಪದ್ಮಶ್ರೀ ಬಿ. ಶಿವಮೂರ್ತಿ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು. ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಗೀತ ನೃತ್ಯಅಕಾಡೆಮಿ, ಬೆಂಗಳೂರು.
- ವೇಲಣಕರ್ ಲಕ್ಷ್ಮಣದಾಸ್. ಸಂತದರ್ಶನ. ಷಡ್ಜಾ ಕಲಾ ಕೇಂದ್ರ ಟ್ರಸ್ಟ್ (ರಿ), ಬೆಂಗಳೂರು.
- ಕೃಷ್ಣಸ್ವಾಮಿ ಎನ್. (1996). ಬೆಂಗಳೂರು ಕೃಷ್ಣಭಾಗವತರು. ಸಂಗೀತ ಮತ್ತು ನೃತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ, ಬೆಂಗಳೂರು.
- ಪಾರ್ಥಸಾರಥಿ, ಅರಳುಮಲ್ಲಿಗೆ (1994). ವೇಣುಗೋಪಾಲದಾಸರು. ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಗೀತ ನೃತ್ಯಅಕಾಡೆಮಿ, ಬೆಂಗಳೂರು.
- ಭದ್ರಗಿರಿ ಸರ್ವೋತ್ತಮದಾಸರು (1998). ಕೀರ್ತನ ದಿಗ್ಗಜಗಳು. ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಗೀತ ನೃತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ, ಬೆಂಗಳೂರು.

ವಕ್ತೃಗಳ ವಿವರ:

- ಲಕ್ಷ್ಮಣ್‌ದಾಸ್, “ರಂಗಕೀರ್ತನ”, ಮಲ್ಲಸಂದ್ರ ಪೋಸ್ಟ್, ತುಮಕೂರು ತಾಲೂಕು, ತುಮಕೂರು.
- ರಾಜೇಶ್ವರಿ. ಆರ್, ನಂ 408, 4ನೇ ಮಹಡಿ, ಮೈತ್ರಿ ಪ್ರೆಸ್ವೇಜ್ ಅಪಾರ್ಟ್‌ಮೆಂಟ್, ಅರಿಕೆರೆ ಪೋಸ್ಟ್, ಬೆಂಗಳೂರು.
- ಸುಮಿತ್ರಾನಂದ, ನಂ 2398, 18ನೇ ಮುಖ್ಯರಸ್ತೆ, ಕುಮಾರ ಸ್ವಾಮಿ ಲೇಔಟ್, ಬೆಂಗಳೂರು.
- ಶೀಲಾನಾಯ್ಡು ಜಿ. ನಂ 3403, 2ನೇ ಮೈನ್, 5ನೇ ತಿರುವು, ಗಾಯತ್ರಿ ನಗರ, ಬೆಂಗಳೂರು.